کتێبی پۆلی ساوایان

بەرگی دووەم

نووسین و ئامادەکردنی : کەریم دانشیار

سوید – 2006

کتێبی پۆلی ساوایان

بەرگی دووەم

نووسین و ئامادەکردنی:

کەریم دانشیار

سوید ـ 2006

ئەم کتێبۆکەیە پێشکەشە بە یادی مستەفا شێخ مەندی (شەهید شینە).
یادی ئەو کوڕە شەنگ و شیرینە، کە سەردەمێک لە پۆلی یەکی سەرەتایی دا قوتابییەکی بچکۆلانە و ڕەزاشیرینی کلاسەکەم بوو .
دواییش لە خوێندنی دەورەی ناوەندی دا کوڕە گەنجێکی ژیکەلانەی پۆلەکەم بوو.
دواییش لە شاخ و پێشمەرگایەتی دا، هەر دوومان بووینە ئەڤینداری ڕێبازێکی پیرۆز.
ئەو وەفادارانە گیانی دەبەر ئاواتی بەرزی مراند و یادی ئەو بۆ من وەک ئەڤینێکی هەتا سەر زیندووی لێهات.

نەخشاندنی ئەم یادنامەیە، تروسکەیەکی بچکۆلانەیە لە ئەڤینی شەهید شینەی زانا و ئازا لە ژیانەکەی مندا.

کەریم دانشیار

******

هەموو لاپەڕەکانی ئەم کتێبە، بە مەرجێک ئەگەر بۆ کەڵک لێ وەرگرتن بشێ و شیاوی دەکارهێنانیان بێت، ئەوا هەموو کەسێک بۆی هەیە دەکاریان بێنێت، بەڵام بۆ فرۆشتن قەت قەت نا !

مامۆستا :

ـ ئەم پێنج مشکە، کە لە سەر چوار سەکۆی سوور، سپی ، زەرد ، سەوز و ڕەش دانیشتوون و سەیری ئێوە دەکەن، پێیان خۆشە بزانن سەکۆکانیان بە چ قەڵەمێک نەخشێنداوە.

لە خوارەوە (پێنووس)ی ڕەش بە سەکۆی ڕەش لکێندراوە. ئێوەیش هەر یەک لەم چوار پێنووسانە بە سەکۆیەکەوە بلکێنن، کە پێی نەخشێندراوە.

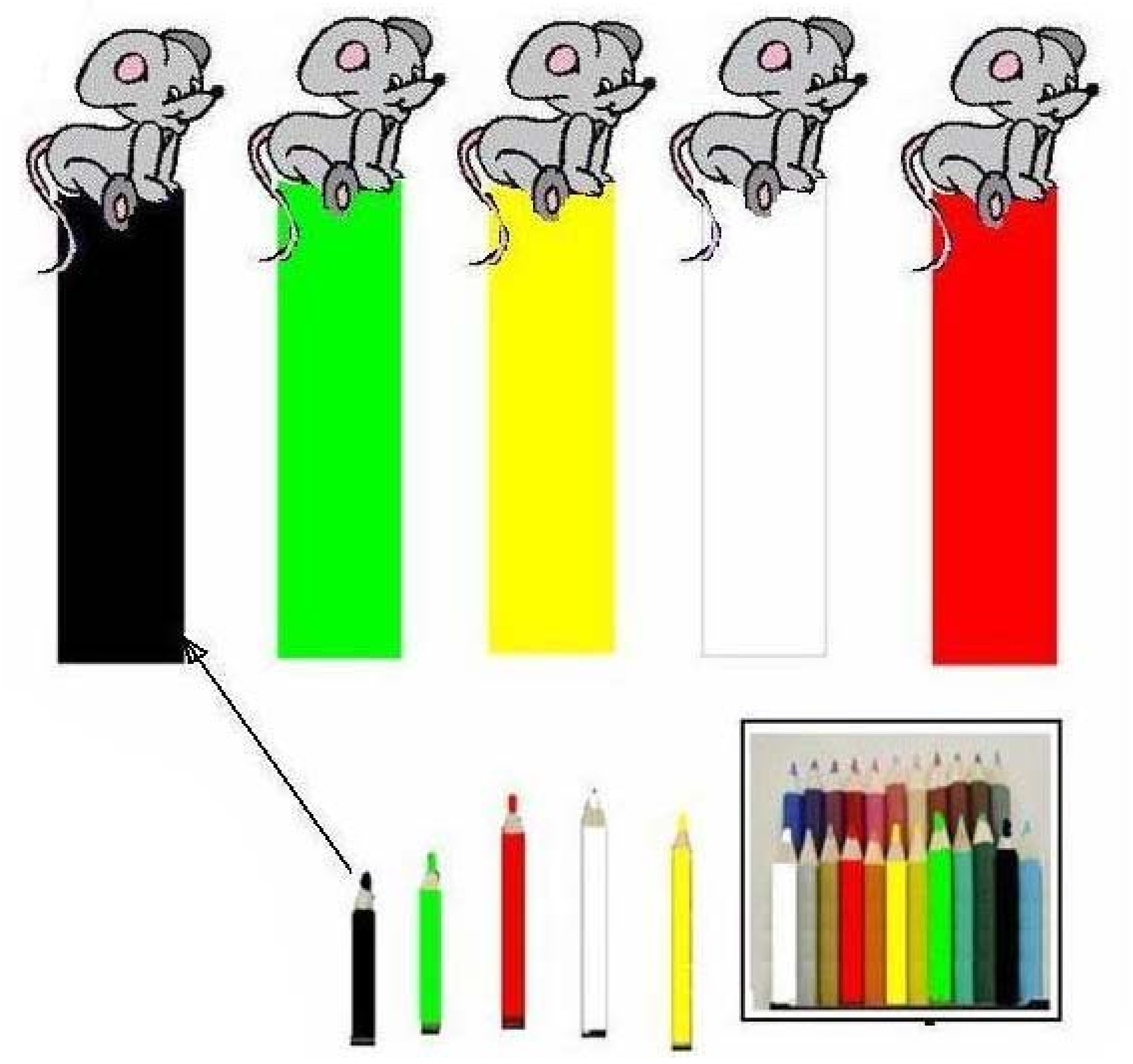

مامۆستا :

- ئێوە لەم لاپەڕەیەدا چرای (فەرمان)ی چوارڕێیانی جادە دەبینن.
ئەگەر چرای (فەرمان) سوور دابگیرسێت، بە ماشێنەکان دەڵی :
" هەر ماشێنێک کە لەم بەرەی جادەیە ، هەتا کوژانەوەی چرای سوور ، دەبێ ڕابوەستێت و سەبر بگرێ ".
دوای چرای سوور، چرای زەرد دادەگیرسێت. چرای زەرد بە خاوەنی ماشێنەکان دەڵی:
" خۆتان ئامادە بکەن بۆ ڕۆیشتن! "
- دوای چرای زەرد ، چرای سەوز دادەگیرسیت. چرای سەوز بە خاوەنی ماشینەکان دەڵی :
" گورج بن ، وەڕێ کەون! "

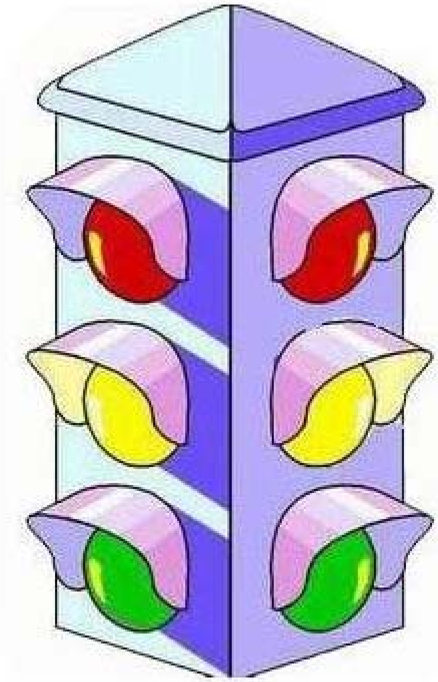

مامۆستا :

ـ ئێوه لـەم چوار ڕێیانـه بڕوانن.

ئـەو بـەره شـەقامـەی کـه چرای سووری بۆ داگیرساوه، بـه ماشێنـەکان دەڵێ :

" ئێوه دەبێ ڕاوەستن هـەتا چرای سوور دەکوژێتـەوه! "

بـەڵام ئـەم بـەره شـەقامـەی کـه چرای سـەوزی بۆ داگیرساوه، چرای سـەوز پێیان دەڵێ :

" فـەرموون نۆرەی ئێوەیـه ! "

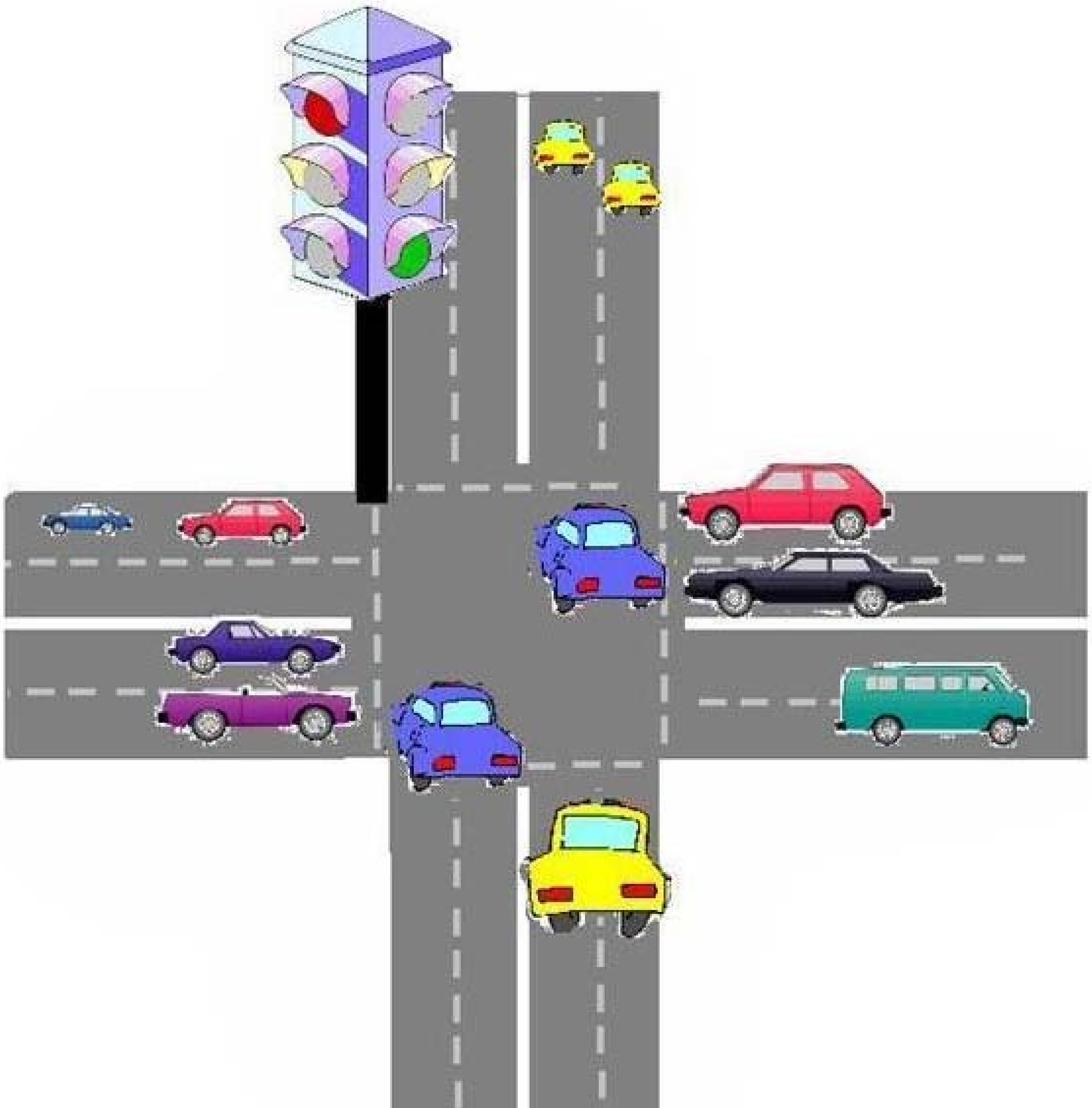

مامۆستا :

- ئێوە سەیری ئەم چوار ڕێیانە بکەن و بڵێن چی ڕووی داوە ؟

بەبڕوای ئێوە ئەم ماشێنانە بۆچی یەکجێ هاتوونەتە نێو چوار ڕێیانەکە و هۆی چییە خۆیان بە یەکتر دا کێشاوە ؟

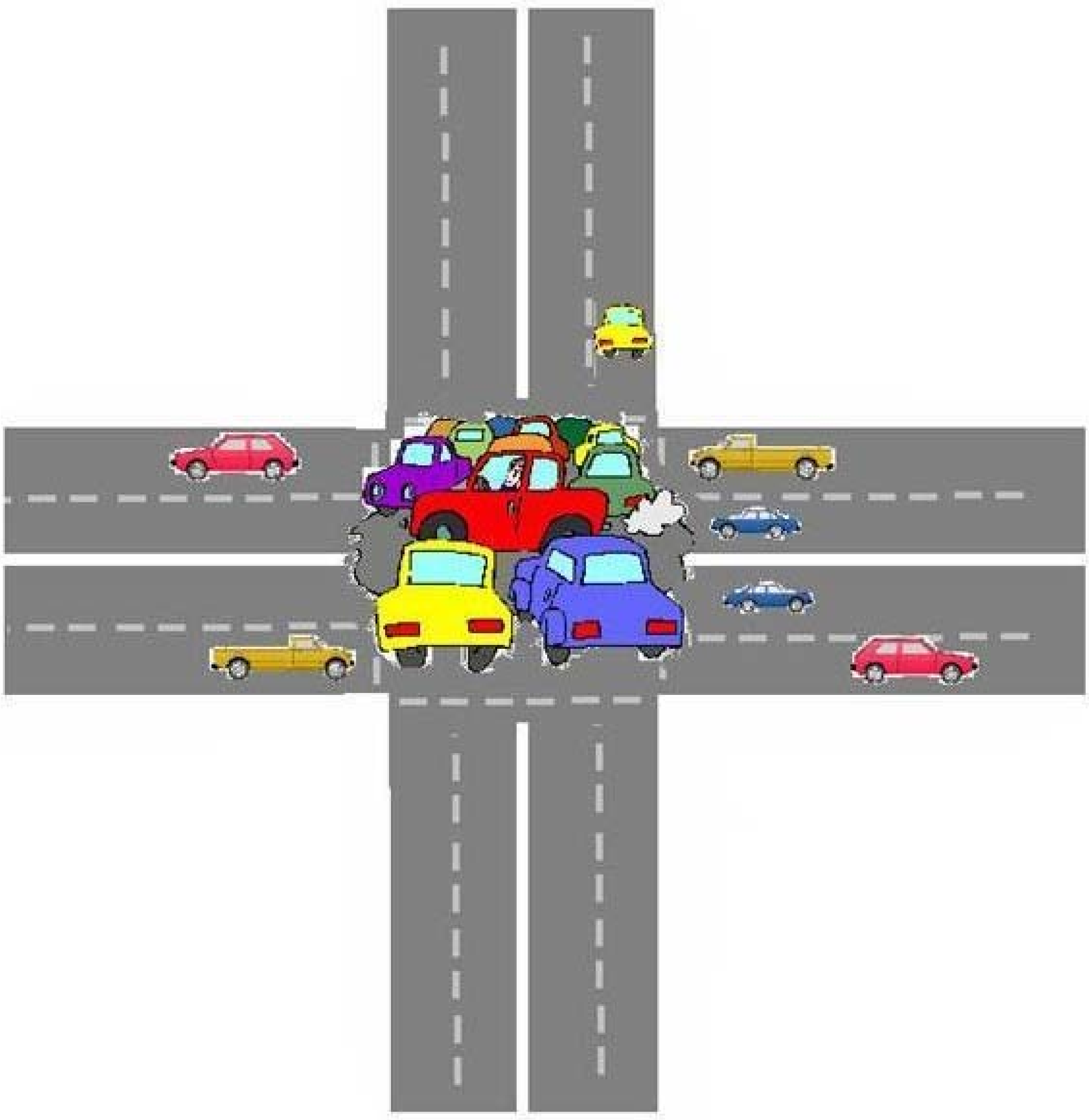

مامۆستا :

- من دوو چرای ڕەنگ سوورم لە خوارەدا بینیوە، لە چوارخانەی چرای سوور دا دوو خاڵم داناوە و دوو چرا سوورەکانیشم دەستنیشان کردون. ئێوەش چرا زەرد و سەوزەکان بژمێرن و لە چوارخانەکانیان دا خاڵ دابنێن و بە کێشانی دوو خەت، چراکان دەستنیشان بکەن.

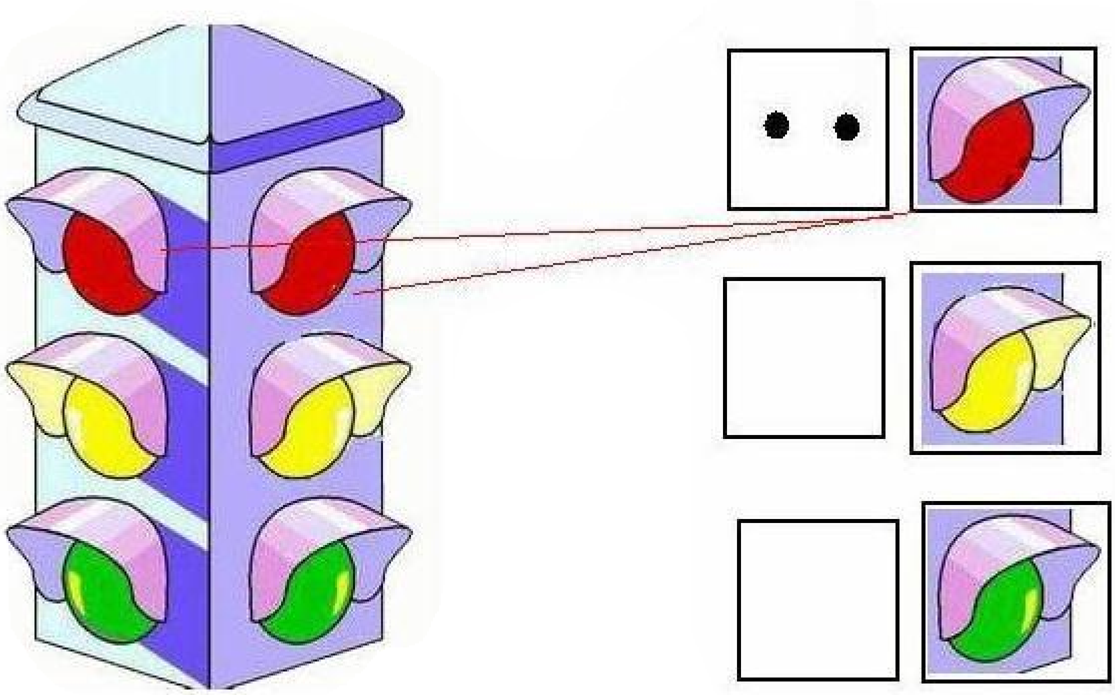

ماموٚستا :

ـ ئەم چرایە، چ ڕەنگە ؟

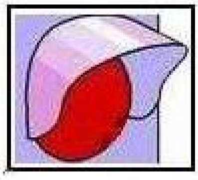

ـ لێرەدا چەند چراتان هەیە ؟

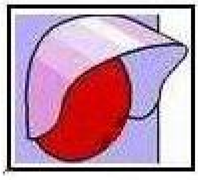

ـ لێرەدا چەند چراتان هەیە، ئەوەندە خاڵە لە چوارخانەکەی دابنین.

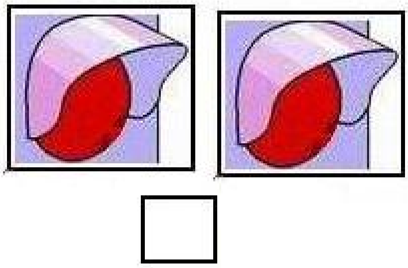

ـ لێرەدا چەند چراتان هەیە ؟

من پێم وابووە لێرەدا سێ چرامان هەیە، بۆیە لە چوارخانەکەیدا سێ خاڵم داناوە، ئایا ئەم ژمارە خاڵە ڕاستە؟ ئەگەر ناڕاستە، ئێوە لە چوارخانەی دیکەدا خاڵی تەواو دابنێن و هەڵەی من ڕاست کەنەوە

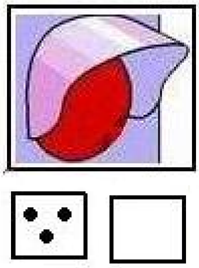

- لێرەدا چەند چراتان هەیە؟
بۆ ئەوەی کە نیشان بدەم لێرە دا هیچ چرایەکمان نییە، من ئەم نیشانە نێو زگ بەتاڵەم داناوە.
ئەم نیشانەیە دەڵێ، لێرەدا ئێمە هیچ چرایەکمان نییە .

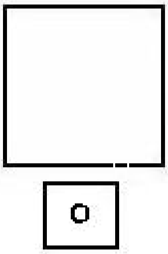

- لێرەدا چەند چراتان هەیە ؟
بۆ ئەوەی کە نیشان بدەن چەند چراتان هەیە، لە چوارخانەی ژێرەوەی دا چەند خاڵ دادەنێن ؟

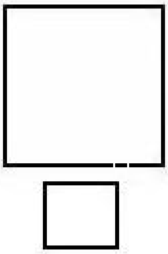

- ئەم چرایە چ ڕەنگە ؟

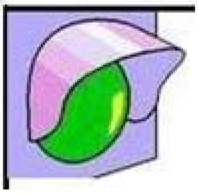

- چەند چراتان هەیە، ئەوەندە خاڵە لە چوارخانەی ژێرەوەیان دابنێن.

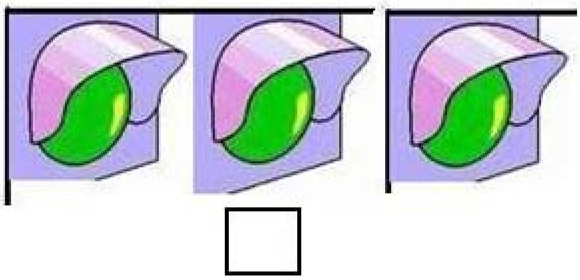

- لێرە چەند چراتان هەیە ؟

ئایا چراکانتان لە یەک ڕەنگن ؟

لە چوارخانەی ژێروەیاندا چەند خاڵ دادەنێن ؟

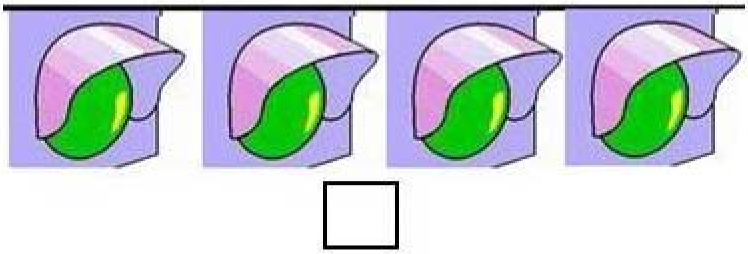

- چراکانتان لە چ ڕەنگێکن ؟ لە چوارخانەی ژێر چراکانتان دا چەند خاڵ دادەنێن ؟

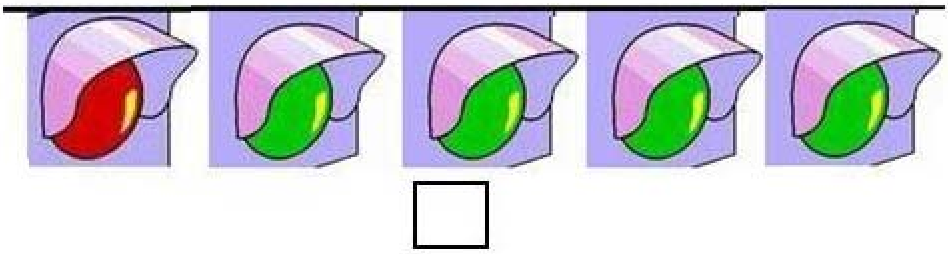

- لێرەدا چەند چراتان هەیە ؟

دوو چرایان سوورن، چراکانی تر لە چ ڕەنگێکن ؟

من بۆ هەموو چراکانتان سێ خاڵم داناوە ، چراکانتان بژمێرن و بڵێن ئایا ژمارە خاڵەکانی من ڕاستن، ئەگەر ناڕاستن، ئێوە بۆم ڕاست کەنەوە .

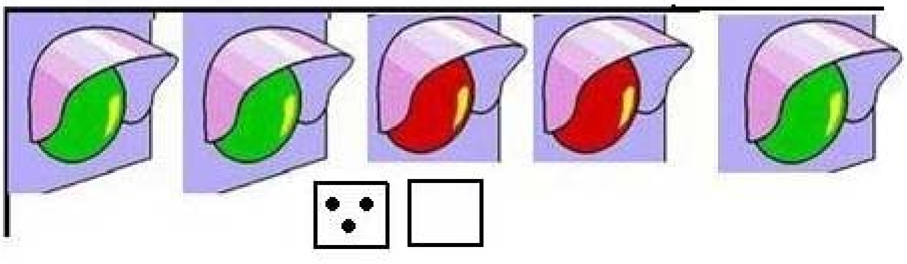

- من بۆ ئەم چرایانەتان یەک خاڵم لە چوارخانەکەیاندا داناوە. ئێوە چراکانتان بژمێرن و خاڵی تەواو دابنێن.

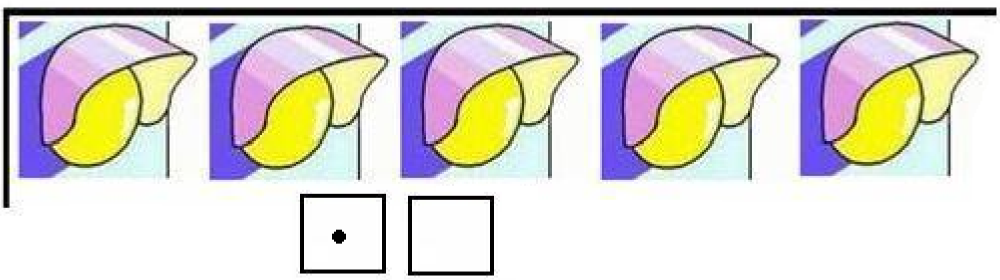

- لێرەدا چراتان هەیە ؟
چەند چرای سوور ؟
چەند چرای زەرد ؟
چەند چرای کەسک ؟
لە چواخانەکانیاندا خاڵ دابنێن .
کەمترین ژمارە خاڵ کامیانە ؟
زۆرترینیان کامیانە ؟

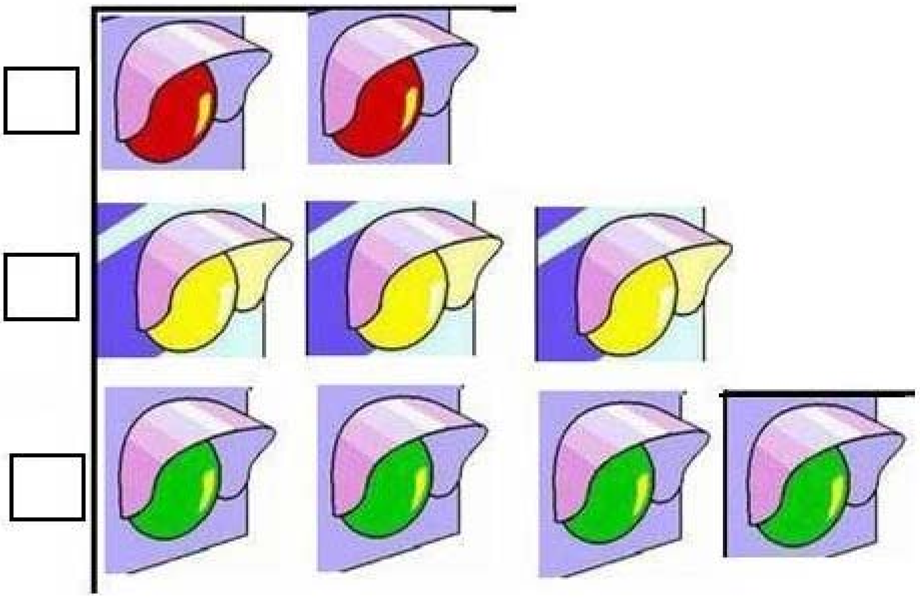

مامۆستا :

ـ ئەمە مۆزە. ڕەنگی ئەم مۆزە چییە ؟

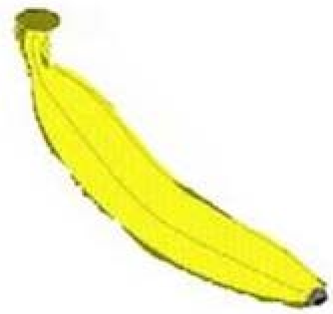

ـ چەند دەنکە مۆزتان هەیە ؟

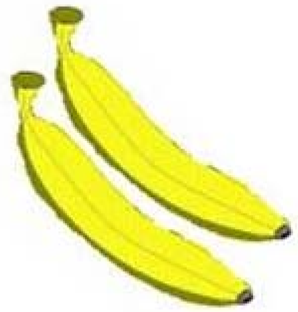

ـ لێرەدا چەند دەنکان دەبینن ؟

ئایا ئەوەندە خاڵەی کە من دامناوە، دەگەڵ ئەوەندە دەنکە مۆزانە بەرامبەرن ؟

ئەگەر خاڵەکانی من کەمن، ئێوە لە چوارخانەکەی تر دا ژمارەی تەواو دابنێن.

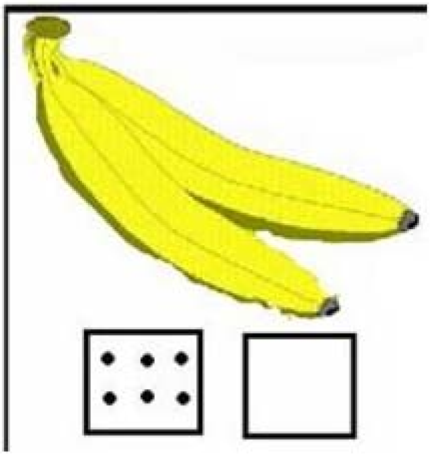

ـ لێرەدا چەند دەنکە مۆزان دەبینن ؟ ئایا لە چوارخانەکەیدا هیچ خاڵ دادەنێن ؟

ـ چەند دەنکە مۆزتان هەیە، ئەوەندە خال دابنێن.

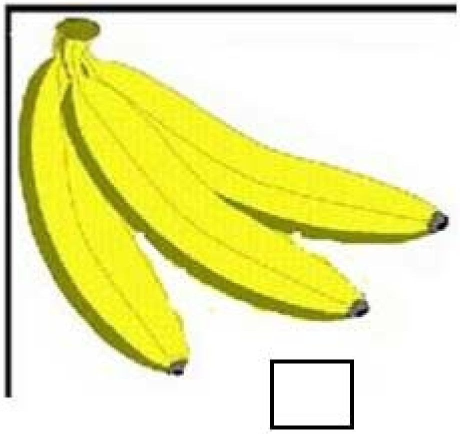

ـ مۆزەکان بژمێرن .
من چەند دەنکم دەستنیشان کردووە و چەند خاڵم داناوە ؟
ئایا خاڵەکانی من ڕاستن ؟

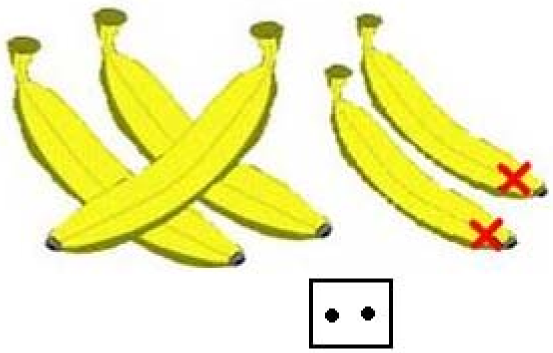

– مۆزەکان بژمێرن.
چەند دەنکن ؟
لە چوارخانەی ژێرەوەیاندا چەند خاڵ داندراوە ؟
ئێوەیش ئەوەندە مۆزە دەستنیشان بکەن کە خاڵی بۆ داندراوە.

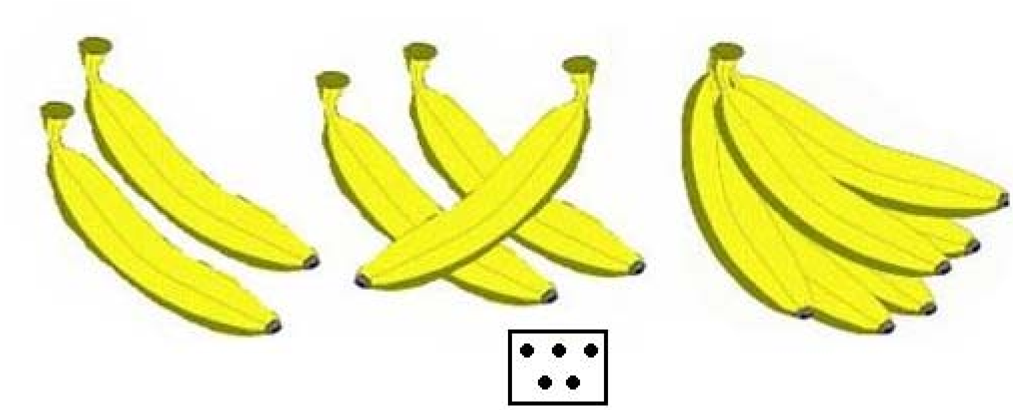

– ئەم مۆزانە بژمێرن .
چەند دەنکن ؟
چەند دەنکیان دەستنیشان کراون ؟
ئێوە بۆ نیشاندانی مۆزە دیاریکراوەکان، چەند خاڵ دادەنێن ؟

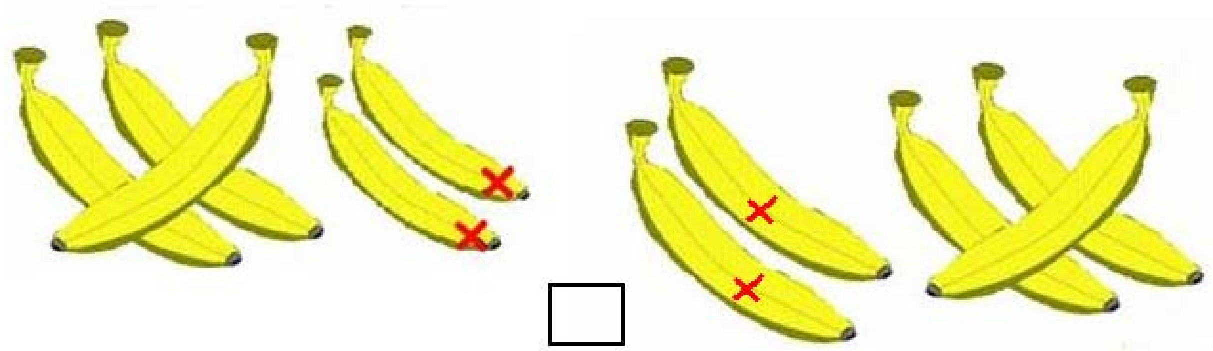

ـ لێرەدا ئەم چوار ڕنگانە دەبینن :

سوور   زەرد   ڕەش   کەسک

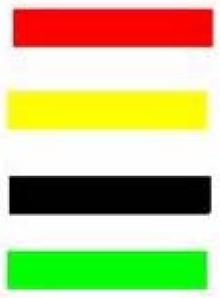

لێرەدا من ڕەنگی کەسک و زەردم دەستنیشان کردوون، ئێوەیش ڕەنگی سوور و ڕەش دەستنیشان بکەن.

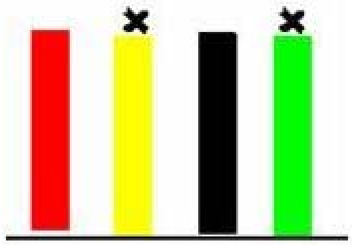

لە بەرامبەر چوار ڕەنگەکاندا لیمۆ داندراوە. لە چوار ڕەنگەکان کامیان لە ڕەنگی لیمۆکە دەچێت ؟

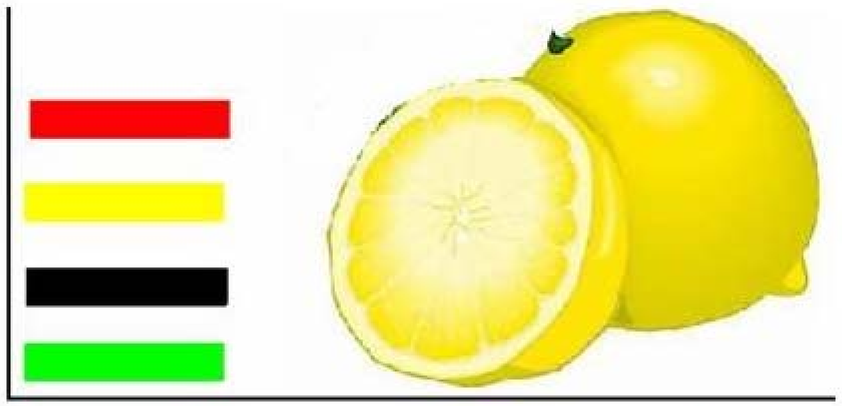

ـ لیمۆ ، میوەی داری لیمۆیە.
ئەم دار لیمۆیە، چەند لیمۆی هێناوە؟
من لە چوارخانەکەیدا بە هەڵە دوو خاڵم داناوە.
ئێوە هەڵەکەم بۆ ڕاستە کەنەوە و ژمارە خاڵی تەواو دابنێن .

تامی لیمۆ زۆر ترشە.
ئێوە پێتان وایە سارا چی خواردووە کە بەمجۆرە چاوی قوچاندووە و دەمی پێک داداوە ؟

مامۆستا :

ـ ئەم دوو کچانە ، خوشکن.

هەر دوو خوشکەکان لە یەک ڕۆژ دا لە دایک بوون.

سارا چاویلکەی دە چاو دایە.

تارا کڵاوێکی زەردی بە سەرەوەیە.

لە ڕۆژی جەژنی لە دایکبوون دا، سارا و تارا گوڵ بە یەکتر دەدەن.

گوڵی دەستی سارا چ ڕەنگێکە ؟

ڕەنگی پێڵاوەکانی سارا چییە ؟

ـ تارا و سارا لە یەک ڕۆژ دا لە دایک بوون.

سارا و تارا دووانەن .

ـ هەنار و هاوڕێ خوشک و بران .
هاوڕێ و هەنار دووانەن.
هەنار و هاوڕێ لە یەک شەو دا لە دایک بوون.

ـ هەنار حەز بە سەمای بالە دەکا.
هەنار لە مانگ دا چوار جاران دەچیتە فێرگەی بالە.

ـ هاوڕێ حەزی لە نیگارکێشانە .
هاوڕێ لە مانگ دا دوو جاران دەچێتە فێرگەی نیگارکێشان.

ـ هەنار و براکەی ڕۆژانی هەینی دەچنە گەمەی فڕۆکەوانی.
هەنار دو جاران سواری فڕۆکە دەبێ.

هاوڕێ و خوشکەکەی ڕۆژانی هەینی دەچنە گەمەی فڕۆکەوانی.
هاوڕێ پێنج جاران سواری فڕۆکە دەبێت.
هەنار زۆرتر فڕۆکەوانی دەکات یان هاوڕێ؟